

sættligt eller af grov uagtsomhed undlader at oplyse folketinget om lovforslagets forhold til bestående traktatmæssige forpligtelser.

Denne retstilstand er ikke folkeretsstridig.

Efter folkerettens almindelige regler stilles der ikke krav om, at den danske stat i forbindelse med, at den påtager sig en folkeretlig forpligtelse til ikke at ændre sin lovgivning, skal træffe særlige foranstaltninger til sikring imod, at den danske lovgivningsmagt senere tilside-sætter denne undladelsespligt.⁴⁶ Dette svarer ganske til, at der efter folkerettens almindelige regler heller ikke stilles krav om foretagelse af abstrakte opfyldesskridt i de sædvanlige tilfælde, hvor traktaten alene stiller krav til danske *retsanvendende* myndigheders optræden, jfr. ovenfor under punkt 4.⁴⁷

Så længe lovgivningsmagten faktisk afholder sig fra at gennemføre ændringer af den lovgivningstilstand, der kræves opretholdt af traktaten, er den folkeretlige forpligtelse efter traktaten opfyldt.

Efter gældende dansk ret ville opfyldelsen af den undladelsespligt, der opstår ved indgåelse af enhver traktatmæssig forpligtelse til at gennemføre eller opretholde en bestemt lovgivningstilstand, kun kunne søges sikret ved gennemførelse af en ændring af eller et tillæg til grundloven.

Man kunne f.eks. under iagttagelse af bestemmelserne i grundlovens § 88 indsætte en ny bestemmelse i den danske grundlov, der – i lighed med den, der findes i den hollandske forfatning – helt generelt fastsatte, at danske lovbestemmelser ikke måtte anvendes af danske domstole og administrative myndigheder, hvis de er uforenelige med bestemmelser i traktater eller beslutninger fra mellemfolkelige institutioner, der efter deres indhold er umiddelbart anvendelige.

Eller man kunne, stadig væk under iagttagelse af bestemmelserne i grundlovens § 88, ved gennemførelse af et tillæg til grundloven tillægge bestemmelserne i en bestemt traktat forrang fremfor senere dansk lovgivning.

Eksempel:

Tænker man sig, at Danmark tilslutter sig en traktat, hvorefter de deltagende stater forpligter sig til gennem deres lovgivning at sikre, at personer under 18 år ikke straffes, vil en opfyldelse fra dansk side af denne

traktatmæssige forpligtelse forudsætte en ændring af straffelovens § 15, hvorefter den kriminelle lavalder er 15 år. Hvis straffelovens § 15 i forbindelse med Danmarks indgåelse af den nævnte traktatmæssige forpligtelse ændres i overensstemmelse hermed, vil den danske stat for så vidt have opfyldt traktaten. Dette vil imidlertid ikke være til hinder for, at man senere beslutter sig for ved lov at ændre den nævnte straffelovsbestemmelse, f.eks. således at den kriminelle lavalder på ny fastsættes til 15 år. En sikring henimod ville kun kunne opnås ved at indsætte en bestemmelse i *grundloven* om, at den kriminelle lavalder skulle være 18 år. I så fald ville en ændring af den kriminelle lavalder i traktatstridig retning kun kunne gennemføres ved en ny grundlovsbestemmelse under iagttagelse af reglerne herom i grundlovens § 88.

Efter gældende dansk statsforfatningsret må det anses for utvivlsomt, at der ikke i noget tilfælde består nogen statsretlig forpligtelse til at søge opfyldelsen af lovgivningsmagtens undladelsespligt sikret ved gennemførelsen af ændring af eller tillæg til grundloven.

Som nævnt stiftes der en sådan undladelsespligt for lovgivningsmagten ved indgåelsen af enhver traktatmæssig forpligtelse til at gennemføre eller opretholde en bestemt lovgivningstilstand. Der har aldrig i forbindelse med Danmarks indgåelse af sådanne traktatmæssige forpligtelser været gennemført ændring af eller tillæg til grundloven med henblik på at søge opfyldelsen af denne undladelsespligt sikret; og så vidt det er justitsministeriet bekendt, har noget sådant end ikke i noget tilfælde været overvejet.

AFSNIT II

De europæiske Fællesskabers retlige karakter

En undersøgelse af spørgsmålet om opfyldelsen af de forpligtelser, som Danmark påtager sig ved en eventuel tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber, må tage udgangspunkt i fremstillingen i afsnit I, medmindre dette er udelukket som følge af De europæiske Fællesskabers særlige karakter. Med henblik på at undersøge, om dette er tilfældet, gennemgås nedenfor først de udtrykkelige traktatbestem-